

55 Yaşında Emeklilik mi ?

Gerhard MENZMER

Almanyada memurlar için 1886 da, müstahdem ve işçiler için ise 1916 da tesbit edilen ve hâlen yürürlükte olan emeklilik yaşı 65 in ideal bir durum teşkil edip etmediği bir çok defalar halk önünde bahis konusu edilmişti. Cambridge Üniversitesinden sosyal - antropolog Dr. Edmund Leach'ın - ki kendisi 57 yaşındadır - İngiltere radyosunda 55 yaşından yukarı olan insanların politika, iktisadiyat ve araştırmadan ayrılmaları gerektiği şeklindeki kısa zaman evvelki çağrısına ihtiyarlama araştırmacılarının ancak pek azı katılacaklardır. Kendi fikrine göre «55 yaşını geçmiş insanlar teknik gelişmeye ayak uyduramamakta imişler. Bunların öğrenme kaabiliyeti düşürmüş. İlmin, rakabet savaşında soysuzlaştığı bir zamandır Newton, Marx, Freud ve Picasso'nun bile kaabiliyetlerini tamamen inkişaf ettirmeye şansları yokmuş».

Nürnberg'de yapılan Alman Gerantoloji Cemiyetinin simposiumuna katılan üyelerin çoğunluğu Leach'ın yukardaki isteği ile çok ileri gittiği kanaatini açıklamışlardır. Uzun hekimlik prokrisinden sonra daha ileri gidip denebilir ki, Leach'ın teklifinin tatbiki, bazı alanlarda hayat tehlikesine yol açabilecektir. Bu görüşün bir mübalağa olmadığı, Hamburg'da 5000 emekli memurda yapılan sis-

Emeklilik yaşının 65 olarak tesbiti memleketimizde aktüel bir konu olduğu için Doç. Dr. Henzmer'in buna dair yazısını dilimize çevirmeyi faydalı buldum.

Prof Dr. Pertev ATA

tematik araştırmalar neticesinde de meydana çıkmıştır ve bu memurlarda hemen emekliliği takiben ölüm çizgisinin birdenbire yükseldiği görölmüştür. Hamburg'lu klinikçi Prof. Arthur Jores bu «emeklilik ölümü»nün sebebini, mesleği terk etmekle ilgili ani fizik ve psikişik değişikliğe bağlamaktadır.

Bu güçlülere bilhassa görevleri tek taraflı ve değişimsiz bir şema gibi geçen emekliler mâruz kalmaktadırlar.

Mektep ve Üniversite öğretmenlerinde durum çok daha mücaittir. Bunlarda görevlilik zamanında o kadar çok değişik alâka ortaya çıkmaktadır ki, asıl gönlünün istediği mevzularla meşgul olabilmek için bazan emeklilik gününü dört gözle beklemektedirler.

Tanınmış «arıbabası» Prof. Dr. Karl V. Frisch, altın Bölsche madalyasını aldığı zaman, kendisine emekli olduğu zaman ne yapacağı hakkında sorulan bir soruya «emeklilik dinlenmek için değil, istediği konu ile esaslı çalışmak içindir» cevabını vermiştir. İnsanlarda tamamiyle sıhhatte olmasına rağmen kişisel iş kaabiliyeti çok değişik olabileceği için de dondurulmuş emeklilik sınırı zararlıdır. İnsanlar vardır ki, elli yaş civarında artık çalışma arzusu, konsantrasyon ve enerji göstermezler! Dr. Leach her halde böyle insanlarda etüdünü yapmış olacak. Diğer taraftan yetmişten yukarı öyle insanlar vardır ki çok defa tam bir çalışma hızı, beyin kudreti ve iş kabiliyeti gösterirler, öyleki, -bilhassa meslekten yetmiş olanlarda- bunların başarı süresi erken sona erdirilecek olursa, bu halk iktisadiyatı bakımından bir israf olur.

Emeklilik sınırı 65 olarak tesbit edildiği zaman, sıhhatte kaldığı takdirde, istatistiklere göre 65 yaşında bir insanın 3 sene daha yaşama şansı vardır. Halbuki bugün 65 yaşında bir erkeğin 12, 31, bir kadının ise 14,54 sene daha yaşaması beklenebilir. 1961 senesinde Almanya'da 65 yaşında veya daha ihtiyar 5,5 milyon insan yaşıyordu. Wiesbaden'daki Devlet İstatistik İdaresinin hesaplarına göre 1972 senesinde 65 yaşını geçmiş 7,5 milyon insan olacaktır. Bununla beraber yaşlıların sayısı gelecekte daha da artacaktır; çünkü, İngiliz Alex Comfort'un dediği gibi, «tıp bizim ömrümüzü uzatmıyor, canlı doğmuşların yüzde daha fazlasının bu yaşlara ermesini emniyet altına alıyor».

Bu cihetle 1980 senesine kadar 65 yaşını geçmiş 9,4 milyon insan yaşayacaktır. Bu kadar milyon insanın, tamamiyle sıhhatte ol-

maları takdirinde, hiç bir iş yapmayıp âvare dolaşmalarını tasavvur etmek bile güçtür.

Dondurulmuş yaş sınırının terk edilmesi ve emeklilik yaşının daha fleksibl tutulması, her şahsın hakikî endividüel biyolojik ihtiyarlık durumu, çalışma gücü ve kabiliyeti göz önüne alınarak hareket edilmesi gerek sosyal ve gerekse insanlık bakımından yerinde olur. Fakat bu konu ile en fazla ilgili olanların bu probleme karşı düşünceleri nedir?

Bu hususta meslek sahipleri arasında ancak küçük bir yüzdenin emeklilik yaşının uzatılmasına taraftar oldukları hakikati bir sürpriz teşkil ediyor. 65 yaşını aşmış insanlar arasında yapılan bir ankete soruların % 90 ı emeklilik yaşının hatta 60 a indirilmesini istediklerini bildirmişlerdir. 65 in üstünde olanların ancak %10 u çalışmaya devamla taraftar gözükmüşlerdir; serbest çalışanlarla memurlar arasında bu yüzde, 20 yi bulmaktadır. Kısa bir süre evvel Bonn'da yapılan bir test yukarıdaki sonuçtan bir az ayrılmaktadır. Bonn testinin sonucuna göre, meslek sahibi ne kadar ihtiyarlarsa, emekliliğe ayrılmayı o kadar istememektedir. 55 yaşındakiler emeklilik sınırının öne alınmasına taraftar görülürlerken, 60 a yaklaşanlar bu sınırın uzatılmasını arzulamaktadırlar.

Bu cihetle emeklilik yaşının uzatılması konusu genel bir arzu olarak bahis konusu edilemez. Demek ki -küçük bir zümre hariç- teknik ve mekanikleşme yüzünden, bu gün çalışan insanların büyük bir çoğunluğu için, meslek, her ruhan sıhhatte insanın içinde mevcut olan en iyisini yapabilmek, en fazlasını verebilmek gayesini kamçılıyamyor. Meslek bu gün daha ziyade, yaşayabilmek için bir vasitadan ibaret kalıyor.

Fakat kişisel arzuların ne kadar değişik olabileceği yine burada da göze çarpılmaktadır. Çünkü, emeklilik yaşının uzatılmasının pek benimsenmemiş olmasına rağmen, bir çok alanlarda pratikte emeklilik müddeti şimdiden uzatılmış bulunmaktadır. Bir kaç sene evvel Almanyada yapılan araştırmalarda 65 yaşını geçmiş 7 milyon insanın ortalama 1 milyonun çalışır durumda olduğu görülmüştür. Hatta bunların önemli bir kısmı bütün gün çalışmaktadırlar. Çalışan bir insanın yaşından ziyade çalışma gücüne önem verilen Amerikada, 65 ini geçmiş insanların daha büyük bir kısmı meslekleriyle meşgul olmaktadır. Orada 65 ile 69 yaşları arasında olan erkeklerin beşte üçü, 70 ile 74 yaşları arasındakilerin beşte ikisi ve 75 den fazla yaşlıların beşte biri muntazaman işlerinde çalışmaktadırlar. Amerikalılar emeklilik sınırını neden bu

kadar elâstiki tuttuklarını pek âla biliyorlar. Çünkü, bizde olduğu gibi emeklilik yaşının dondurulması, Amerika iktisadiyatında her sene 10 milyar dolar zarara mal olacaktır.

Dahası var: Geniş ölçüde yapılan zekâ testlerinde yaşlıca kadın ve erkekler gençlere nisbetle daha büyük başarı göstermişlerdir. Yaşlıların yaptıkları otomobil kazaları gençlerinkine nazaran çok daha azdır. Yaşlı ve genç meslek adamlarının iktidar gücü karşı - laştırılacak olursa, gençlerdeki üstün çabukluk, çabuk kavrama ve kolay uymayı, ihtiyarlar dikkat, etraflı görüş, sabır, kendilerine hakimiyet, temkin, sükûnet ve tecrübeleriyle telâfi etmektedirler. İhtiyarlığın bu iyi tarafları tabiatıyla yaşlılıkta sıhhat durumunda aleyhte bir değışiklik olmamasına bağlıdır.

Yaşlı insanların sayısının artmasıyla ihtiyarlık hastalıklarının listesi de uzamıştır. Ve bu uzama o dereceyi bulmuştur ki, klinikci Louis Grothe bir kaç sene sonra Geriatriinin (ihtiyarlık hekimliği) çocuk hekimliğinden daha büyük pratik önemi olacağı mütalâsında bulunmuştur. Her günkü hekimlik tecrübemizde bu düşüncenin yerinde olduğunu göstermektedir. Erken sakatlığa bilhassa sebep olan yaşlılık hastalıkları: Damar hastalıkları, bronşiyal astım ve şeker hastalığıdır.

En yeni araştırmalara göre damarların bağ-dokusu tabakasındaki metabolizma bozukluğu yüzünden meydana gelen Arterioskleroz, yaşlılığın damar hastalıkları arasında ilk başta gelmektedir. Yaşlılıkta her gün görülen bu hastalığa -ki yaşlanma araştırıcısı Max Burger'e göre bir «fizyoskleroz» bile denebilir- 55 yaşından yukarı kadın ve erkeklerde yapılan otopsilerin 100 de 90- indan rastlanmaktadır.

Fakat arterioskleroz pek âlâ iyi bir seyir de takip edebilir ve hastada mutlaka bir şikâyeti mucip olmayabildiği gibi, insanın ömrünü de kısaltmayabilir. Önemli olan, yaşayış şekli ve organizmanın bu duruma nasıl uyacağıdır. Bu gibi vak'aların hepsinde nikotin bir risk faktörü teşkil eder; çünkü, nikotin kan dolaşım sistemini darlaştırır. Damar tıkanmasına istidadı olan hastaların -bu tıkanma evvelâ bacak arterlerinde görülür- Münich'li Prof. Hans Hess'in araştırmalarına göre, kabil olduğu kadar aktif yaşamaları lâzımdır.

Doçent Dr. Helmuth Mehnert'in fikrine nazaran yaşlılıkta görülen şeker hastalığının da bir «hastalık» olarak kabul edilmemesi lâzımdır. Bu hastalık 65 yaşında bir insanda başlarsa, «hemen he-

men normal»dir. Çünkü, bir birleriyle hiç ilgileri olmadan, Nancy' de Cuny, Bologna'da Quinta ve Baltimore'de Andres isimindeki araştırmacıların tesbit ettikleri gibi, şekeri vücut ihtiyarlıkta gayet yavaş değerlendirmektedir; ve 65 ten yukarı insanların ortalama yarısında görülen şekerin normal vücuda giriş zamanının uzaması, bugün kabul edilen normlara göre, şeker hastalığının ilk başlangıç işareti, yani «latent» bir diabet olarak kabul edilmektedir. Buna karşı 65'i geçmiş kadın ve erkeklerde bariz şeker hastalığı nisbeti %10 dur.

Bu arada, bu metabolizma hastalığının ne kadar yaygın olduğu, kısa zaman evvel Münich'de yapılan ve halkın 3/4 nün katıldığı şeker araştırmasında meydana çıkmıştır. Bu araştırmada 2/100 insanda farkına varılmayan şeker hastalığı ve 30/100 den fazla şeker şüphesiz tesbit edilmiştir. Diabet damar hastalığı meydana gelmesini önemli surette kamçılacağı için, bunu önlemek bilhassa yaşlı insanlarda çok lüzumludur. Bu hastalığın doğmasına önemli surette yardım eden vücut durumu, fazla şişmanlıktır. Bundan başka vücutta istidat varsa, şeker hastalığı sigara içenlerde, içmeyenlere nisbetle, ortalama on sene daha evvel meydana gelir.

Erken sakatlığın sık rastlanan sebeplerinden bir başkası da, teneffüs organlarının kronik hastalıklarıdır. Burada ihtiyarlıkta, enfeksiyonlara karşı mukavemetin çok azalması da ek bir rol oynar. Pek çok hallerde, bilhassa verem çalışmaya devama mani olur. Bazan gazetelerin «verem yenilmiştir» diye yazmaları, kolay verilmiş sakat bir sonuçtur. Her ne kadar 1952 denberi verem hastaları sayısı yarı yarıya azalmışsa da, 10 sene sonra Almanyada hâla 280000 faal veremli yaşamakta idi. Dünya Sağlık Teşkilâtının fikrine göre, 100.000 kişide 2 aktif tüberküloz görülecek olursa, verem artık bir problem teşkil etmez.

Klima tedavisi ile beraber müessir ilâçlarla -asitisonicotinhydrazid - tedavi pek masraflıdır. Bu tedavi geniş bir şekilde tatbik edilebilse, Nürnberg'li Dr. Otto Lindnerin fikrine göre, bazı hastaların mesleklerinden ayrılmalarına lüzum kalmayacaktır.

Teneffüs organlarının diğer hastalıkları arasında çok kronik seyretmesi dolayısıyla bronşiyal astım erken sakatlığa sebep olur.

Çalışmaya devam ihtiyarlamayı geciktirir.

Bir kaç sene evvel hâkim olan kanaatin aksine olarak; tipik ihtiyarlık hastalıklarının bolluğu dolayısıyla, bugün ilmin hakikaten insan ömrünü uzatacağı inancı sarsılmıştır. Bugünkü gerontolo-

gi de zaten bunu kendine görev edinmiş değildir. Gerontologinin asıl hedefi, insanların çalışabilme zamanını uzatmaktır.

Dışarı memleketlerde, meselâ Fransa ve İsveç'te olduğu gibi, Devlet bu gayreti desteklemelidir. Oralarda, sıhhatin korunması taktirinde, «resmî» ihtiyarlık sınırından sonra da çalışmaya devamın ihtiyarlamayı geciktirdiği hakikati daima hesaba katılmakta.

Bu cihetle emeklilik yaşına gelmiş insanlara istedikleri ve başarabildikleri kadar çalışma fırsatı verilmektedir ve çalışan yaşlılara daha fazla ücret ödenmektedir.

Bir çok yaşlının yaşlılık hastalıklarını tedavi eden bir hekim zindelik, vitalitenin muhafazası, başarı enerjisi ve sıhhatte kalma gayretinin, psişik durumla ne kadar ilgili olduğunu görmeye fırsat bulur.